

Motion till riksdagen 2006/07:Sf9

**av Kalle Larsson m.fl. (v)
med anledning av prop. 2006/07:53**

Genomförande av EG-direktivet om offer för människohandel

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår proposition 2006/07:53 Genomförande av EG-direktivet om offer för människohandel.
2. Riksdagen beslutar – om yrkande 1 avslås – om ändring i 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716) i enlighet med vad i motionen anförs.
3. Riksdagen beslutar – om yrkande 1 avslås – att regeringens förslag till ändring i 7 kap. 7 b § utlänningslagen (2005:716) avslås.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polisens skyldighet att informera personer som utsatts för människohandel om rätten att söka asyl.

Regeringens förslag

Propositionen föreslår ändringar i utlänningslagen (2005:716) till följd av rådets direktiv 2002/81/EG av den 29 april 2002 om uppehållstillstånd för tredjelandsmedborgare som har fallit offer för människohandel eller som fått hjälp till olaglig invandring och som samarbetar med de behöriga myndigheterna.

De av regeringen föreslagna lagändringarna syftar till att tydligare reglera vilka kriterier som skall gälla för beviljande och återkallelse av tidsbegränsat uppehållstillstånd för personer som medverkar vid förundersökning eller huvudförhandling i brottmål. Regeringen föreslår att det tidsbegränsade uppehållstillståndet för sådan medverkan som kortast skall ha en giltighetstid om sex månader. Ett särskilt tidsbegränsat uppehållstillstånd om 30 dagar föreslås också kunna utfärdas för att ge personen i fråga betänketid för att återhämta sig och för att kunna ta ställning till om han eller hon vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna.

Fel! Okänt namn på

Bakgrund

Enligt den bestämmelse i utlänningslagen som trädde i kraft den 1 oktober 2004, som en följd av implementeringen av rambeslutet 2002/629/RIF av den 19 juli 2002, är det möjligt att bevilja tidsbegränsade uppehållstillstånd för offer för människohandel i de fall de vittnar i eller på annat sätt deltar i förundersökning eller huvudförhandling i brottmål. Bestämmelsen finns nu i 5 kap. 15 § utlänningslagen. Syftet är att lagföringen av brott skall kunna underlättas genom att utläningar som utsatts för brott i Sverige eller vittnen till brott i Sverige ges möjlighet att stanna kvar här under brottsutredning och rättegång i de fall där förundersökningsledaren bedömer att deras medverkan kan vara av betydelse för rättsprocessen. Ansökan görs av förundersökningsledaren.

Regeringen har tidigare aviserat att man haft för avsikt att stärka lagstiftningen när det gäller uppehållstillstånd för offer för människohandel i den mening att permanenta uppehållstillstånd skall kunna ges för dem som vittnar. Detta är emellertid inte vad regeringen nu föreslår. Propositionen är snarast ett förtydligande av nu gällande regler. Framför allt handlar förslaget om att tydliggöra vilka kriterier som skall gälla för beviljande av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i dessa ärenden. Regeringen understryker vikten av att tidsbegränsade uppehållstillstånd för de personer som omfattas skall vara förenade med vissa tydliga villkor för att säkerställa att det inte leder till vad man kallar missbruk.

Dessa kriterier handlar exempelvis om att förundersökningsledaren skall göra en bedömning av om det finns behov av en persons medverkan och att personen klart skall visa sin vilja att samarbeta med de brottsutredande myndigheterna för att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd skall beviljas. Vidare anger de föreslagna kriterierna att personen skall ha brutit alla kontakter med gärningsmännen.

De förändringar som härigenom föreslås har som enda syfte att bekämpa denna typ av brottslighet. Det är enligt Vänsterpartiets mening visserligen eftersträvänsvärt att uppnå ökad effektivitet i kampen mot människohandel, men de metoder och den lagstiftning som tas fram för detta ändamål måste utformas så att offrens behov av skydd och stöd samtidigt tillvaratas. Detta uppfyller inte regeringens förslag. Det finns ingenting i propositionen som berör frågan om vilken hjälp de personer som utsätts för människohandel får. Offret hanteras såväl i direktivet som i regeringens förslag enbart som ett instrument för att öka effektiviteten i förundersökningen och/eller rättsprocessen.

Vänsterpartiets ställningstagande

Vänsterpartiets mening är att regeringens förslag är cyniskt och visar på såväl en bristande respekt för människovärdet som en bristande insikt i könsrelaterad förföljelse. När de svenska myndigheterna fått ut den information man ansåg sig behöva upphör allt ansvar för offret som kommer att avvisas från

Fel! Okänt namn på

landet. Detta leder till en utpressningssituation. Offer för människohandel får i Sverige bara hjälp om och så länge som de ställer upp och vittnar.

Att offer för människohandel ges tidsbegränsade uppehållstillstånd enbart i syfte att de skall bidra till uppklärande av brott och bistå under rättegång riskerar tydligt att fungera som ytterligare ett övergrepp mot dessa personer, denna gång begånget av svenska myndigheter. Det handlar ju i de flesta fall om kvinnor som transporterats till Sverige för sexuell exploatering och som sedan används som verktyg i eventuella rättsprocesser för att sedan återsändas till i bästa fall samma situation som tidigare.

Den praxis som lagts fast när det gäller flyktingkonventionens tillämpning i Sverige utesluter att offer för människohandel skulle omfattas av konventionen. Migrationsmyndigheterna vägrar härigenom att se och erkänna den politiska dimension som finns gällande de hot och den förföljelse dessa kvinnor kan vara utsatta för liksom det faktum att de inte kan erhålla något effektivt skydd från hemlandets myndigheter.

Den som utsatts för den form av sexuell eller annan exploatering som människohandel avser skall, enligt Vänsterpartiets mening, kunna beviljas flyktingstatus och uppehållstillstånd med stöd av Genèvekonventionen. Det är tveklöst så att offer för människohandel, och då inte enbart de personer som uppfyller kriterierna för att kunna bidra till lagföring av förövarna, kan hysa välgrundad fruktan för förföljelse på en konventionsgrund.

Detta borde falla inom ramen för den utvidgade tillämpningen av flyktingkonventionen som inrymmer skydd för könsrelaterad förföljelse. Exempel på en tillämpning som skett på ett mer lyhört sätt finns att hämta från Kanada. Den kanadensiska immigrationsmyndigheten har exempelvis handlagt ett ärende med en thailändsk prostituerad kvinna som flytt undan ett skuldslavförhållande till sin hallick i Thailand och sökt asyl i Kanada. Kvinnan ansågs av de kanadensiska myndigheterna inte kunna påräkna något effektivt skydd av den thailändska polisen mot sin arbetsgivare och inte heller ha något inre flyktalternativ, varför hon tillerkändes flyktingstatus som tillhörande samhällsgruppen kvinnliga före detta prostituerade.

Regeringen bör tydliggöra att den som känner välgrundad fruktan för förföljelse på konventionsgrund för offer för människohandel bör beredas skydd och beviljas permanent uppehållstillstånd. Mot denna bakgrund bör propositionen om genomförande av EG-direktivet om offer för människohandel avslås. Detta bör riksdagen besluta.

I det fall att propositionen inte avslås bör en rad förändringar i lagförslaget göras för att mildra det extrema beroendeförhållande som offret har till de svenska myndigheternas behov och bedömningar och som befästs med propositionens förslag. Med hänvisning till det aktuella direktivets artikel 4 (rådets direktiv 2004/81/EG av den 29 april 2004), om att medlemsstater har rätt att anta bestämmelser som är mer förmånliga för personer som omfattas av direktivet, bör ändringen av 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716) ges följande lydelse: "Ett permanent uppehållstillstånd skall på ansökan av förundersökningsledaren ges till en utlänning som vistas här, om [...]." Detta bör riksdagen besluta.

Fel! Okänt namn på

Mot samma bakgrund bör den av regeringen föreslagna paragrafen 7 kap. 7 b § utlänningslagen (2005:716) utgå. Detta bör riksdagen besluta.

I detta sammanhang är det nödvändigt att belysa ytterligare ett behov av förändrat regelverk. Sedan ett antal år har polisen en omfattande informations- och underrättelseskyldighet gentemot brottsoffer. Denna skyldighet regleras i första hand i 1 kap. 6 § polisförordningen och i 13 a–c §§ förundersökningskungörelsen. Däremot finns ingen skyldighet att upplysa utländska kvinnor om deras rätt att söka asyl. Detta är en ordning som allvarligt försvårar för de kvinnor som kommer till Sverige att tillvarata sin rätt till prövning av skyddsbehov och därmed permanent uppehållstillstånd enligt utlänningslagen. Flera remissinstanser, bland annat Jämställdhetsombudsmannen och Rädda Barnen, understryker vikten av att förundersökningsledaren informerar om möjligheten att söka asyl eller uppehållstillstånd på annan grund. Därför bör det i polisförordningen införas en skyldighet för polisen att informera offer för människohandel om deras rätt att söka asyl. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 28 mars 2007

Kalle Larsson (v)

Torbjörn Björlund (v)

LiseLotte Olsson (v)

Josefin Brink (v)